

YLEISSOPIMUS NRO 169

Itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansat (1989)

Voimaantulopäivä 5.9.1991.

Suomi ei ole ratifioinut yleissopimusta.

Hallituksen esitys 306/1990.

I Yleiset periaatteet

1 artikla

1. Tämä yleissopimus koskee

- a) niitä itsenäisissä maissa eläviä heimokansoja, jotka eroavat selvästi maan muista väestöryhmistä sosiaalisten, kulttuuristen ja taloudellisten olojensa puolesta ja joiden asema määräytyy kokonaan tai osittain niiden omien tapojen tai perinteiden tai erityislainsäädännön mukaan;
- b) niitä itsenäisissä maissa eläviä kansoja, joita pidetään alkuasukkaina, koska
 - he polveutuvat väestöstä, joka maan valloituksen tai asuttamisen tai nykyisten valtionrajojen muodostumisen aikaan asui maassa tai sillä maantieteellisellä alueella, johon maa kuuluu, ja
 - jotka oikeudellisesta asemastaan riippumatta ovat säilyttäneet kokonaan tai osittain omat sosiaaliset, taloudelliset, kulttuuriset ja poliittiset instituutionsa.

2. Määriteltäessä ryhmät, joihin tämän yleissopimuksen määräyksiä sovelletaan, on olennaisena perusteena pidettävä sitä, että kansa itse pitää itseänsä alkuperäis- tai heimokansana.

3. Tässä yleissopimuksessa käytettävää ilmausta "kansat" ei ole tulkittava siten, että sillä olisi vaikutuksia niihin oikeuksiin, joita tähän ilmaisuun saattaa liittyä kansainvälisen oikeuden mukaan.

2 artikla

1. Hallituksille kuuluu vastuu kysymyksessä olevien kansojen oikeuksia puolustavien ja heidän koskemattomuutensa takaavien yhteensovitettujen ja järjestelmällisten toimien kehittämisestä yhteistyössä näiden kansojen kanssa.

2. Näihin toimiin tulee sisältyä hankkeita, joiden avulla

- a) näiden kansojen jäsenille varmistetaan pääsy yhdenvertaisesti osallisiksi maan lainsäädännön muille väestöryhmille myöntämistä oikeuksista ja mahdollisuuksista;
- b) edistetään näiden kansojen sosiaalisten, taloudellisten ja kulttuuristen oikeuksien täysimääräistä toteutumista, kunnioittaen niiden sosiaalista ja kulttuuri-identiteettiä, niiden tapoja, perinteitä ja instituutioita;
- c) autetaan näiden kansojen jäseniä kaventamaan alkuperäisväestön ja muun väestön välillä mahdollisesti vallitsevia sosiaalis-taloudellisia eroja mainittujen kansojen pyrkimysten ja elintapojen kanssa yhteensopivilla tavoilla.

3 artikla

1. Alkuperäis- ja heimokansojen tulee voida nauttia täysimääräisesti ihmisoikeuksista ja perusvapauksista ilman rajoituksia ja syrjintää. Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan tasapuolisesti mainittujen kansojen mies- ja naispuolisiin jäseniin.

2. Näiden kansojen ihmisoikeuksia ja perusvapauksia, mukaan lukien tässä yleissopimuksessa mainitut oikeudet, ei saa loukata minkäänlaisin voima- tai pakkokeinoin.

4 artikla

1. Mainittujen kansojen jäsenten, instituutioiden, omaisuuden, työvoiman, kulttuurin ja ympäristön suojelemiseksi on tarvittaessa ryhdyttävä erityistoimenpiteisiin.

2. Tällaiset erityistoimenpiteet eivät saa olla näiden kansojen vapaasti ilmaisemien toiveiden vastaisia.

3. Tällaiset erityistoimenpiteet eivät saa myöskään estää yleisten kansalaisoikeuksien toteutumista ilman syrjintää.

5 artikla

Sovellettaessa tämän yleissopimuksen määräyksiä

- a) on tunnustettava ja suojattava näiden kansojen sosiaaliset, kulttuuriset, uskonnolliset ja henkiset arvot ja tavat sekä otettava asianmukaisesti huomioon näitä kansoja ryhminä ja yksilöinä kohtaavien ongelmien luonne;
- b) on kunnioitettava näiden kansojen arvojen, tapojen ja instituutioiden loukkaamattomuutta;
- c) on yhteistyössä näiden kansojen kanssa luotava toimintaohjelmia lieventämään niiden vaikeuksia kohdata uusia elin- ja työoloja.

6 artikla

1. Sovellettaessa tämän yleissopimuksen määräyksiä hallitusten on

- a) neuvoteltava kyseisten kansojen kanssa asianmukaisella tavalla ja erityisesti näiden kansojen edustuselinten kautta aina, kun harkitaan lainsäädännöllisiä tai hallinnollisia toimenpiteitä, joilla voi olla näihin kansoihin välitön vaikutus;
- b) luotava näille kansoille vähintään samat mahdollisuudet kuin maan muille väestöryhmille osallistua vapaasti päätöksentekoon kaikilla tasoilla vaaleilla valituissa instituutioissa sekä hallinnollisissa ja muissa elimissä, jotka ovat vastuussa näitä kansoja koskevista toimintaperiaatteista ja -ohjelmista;
- c) luotava mahdollisuudet ja tarvittaessa taattava varat näiden kansojen omien instituutioiden ja aloitteiden täysimittaiselle kehittämiselle.

2. Tämän yleissopimuksen soveltamisen edellyttämät neuvottelut on käytävä vilpittömin mielin ja olosuhteisiin katsoen asianmukaisella tavalla pyrkimyksenä saavuttaa yhteisymmärrys tai hyväksyntä ehdotetuille toimenpiteille.

7 artikla

1. Kysymyksessä olevilla kansoilla on oltava oikeus itse päättää niiden elämään, uskomuksiin, instituutioihin ja henkiseen hyvinvointiin sekä niiden asuttamiin tai muutoin käyttämiin maihin vaikuttavien kehittämistoimien tärkeysjärjestyksestä sekä hallita mahdollisimman laajasti omaa taloudellista, sosiaalista ja kulttuurikehitystään. Lisäksi niiden on saatava osallistua sellaisten kansallisten ja alueellisten kehittämissuunnitelmien ja -ohjelmien laadintaan, toteutukseen ja arviointiin, jotka voivat suoraan koskea niitä.

2. Näiden kansojen kanssa yhteistyössä toteutettavalle kansojen elin- ja työolosuhteiden parantamiselle ja terveys- ja koulutustason kohottamiselle on annettava etusija näiden kansojen asuttamien alueiden taloudellisen kehittämisen yleissuunnitelmassa. Samoin on näiden alueiden kehittämistä koskevat erityissuunnitelmat laadittava siten, että ne edistävät tällaisen päämäärän saavuttamista.

3. Hallitusten on varmistettava, että suunniteltujen kehitystoimenpiteiden mahdolliset sosiaaliset, henkiset sekä kulttuuri- ja ympäristövaikutukset tulevat tarvittaessa aina tutkituiksi yhteistyössä näiden kansojen kanssa. Näiden tutkimusten tuloksia on pidettävä tärkeimpinä perusteina toimenpiteiden toteuttamiselle.

4. Hallitusten on ryhdyttävä, yhteistyössä kysymyksessä olevien kansojen kanssa, toimiin niiden asuttamien alueiden ympäristön suojelemiseksi.

8 artikla

1. Sovellettaessa kansallista lainsäädäntöä kysymyksessä oleviin kansoihin on niiden tavat tai tapaoikeus otettava asianmukaisesti huomioon.

2. Näillä kansoilla on oltava oikeus säilyttää omat tapansa ja instituutionsa elleivät ne ole ristiriidassa valtion lainsäädännön määrittelemien perusoikeuksien ja kansainvälisesti tunnustettujen ihmisoikeuksien kanssa. Tarpeen mukaan on luotava menettelytapoja tämän periaatteen soveltamisesta aiheutuvien ristiriitojen ratkaisemiseksi.

3. Tämän artiklan 1 ja 2 momentin soveltaminen ei saa estää näiden kansojen jäseniä käyttämästä maan kaikille kansalaisille kuuluvia oikeuksia eikä täyttämästä vastaavia velvollisuuksia.

9 artikla

1. Siinä määrin kuin kansallinen oikeusjärjestys ja kansainvälisesti tunnustetut ihmisoikeudet sen sallivat, on kunnioitettava kysymyksessä olevien kansojen tavanomaisia menetelmiä käsiteltäessä näiden kansojen jäsenten tekemiä rikoksia.

2. Viranomaisten ja tuomioistuinten on otettava huomioon näiden kansojen rikosasioihin liittyvät tavat näitä asioita käsitellessään.

10 artikla

1. Määrättäessä yleisen lainsäädännön mukaisia rangaistuksia näiden kansojen jäsenille on heidän taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriin liittyvät erityispiirteensä otettava huomioon.

2. Muille rangaistusmuodoille kuin vapausrangaistuksille on annettava etusija.

11 artikla

Lukuun ottamatta laissa mainittuja kaikkia kansalaisia koskevia tapauksia, on laillisen rangaistuksen uhalla kiellettävä pakollisten, yhtä hyvin maksua vastaan kuin ilmaiseksi suoritettavien, henkilökohtaisten palvelusten vaatiminen missään muodossa kysymyksessä olevien kansojen jäseniltä.

12 artikla

Kysymyksessä olevia kansoja on suojeltava heidän oikeuksiensa loukkaamiselta ja heillä on oltava mahdollisuus ryhtyä joko yksityisinä henkilöinä tai edustuselimensä kautta oikeudellisiin toimiin näiden oikeuksien puolustamiseksi. On ryhdyttävä toimiin sen varmistamiseksi, että näiden kansojen jäsenet kykenevät, tarvittaessa tulkitsemalla tai muita tehokkaita keinoja käyttäen, ymmärtämään oikeuskäsittelyn ja tulemaan siinä ymmärretyiksi.

II Maa

13 artikla

1. Sovellettaessa yleissopimuksen tämän osan määräyksiä hallitusten on kunnioitettava sitä erityistä merkitystä, joka kysymyksessä olevien kansojen suhteella siihen maahan tai alueeseen, jolla he asuvat tai muuten käyttävät, on niiden kulttuurille ja henkisille arvoille, ja erityisesti tämän suhteen yhteisöllisiä näkökohtia.

2. Ilmaisulla 'maa' tarkoitetaan artikloissa 15 ja 16 myös alueita, jotka sisältävät koko sen ympäristön, jossa kysymyksessä olevat kansat asuvat tai jota he muuten käyttävät.

14 artikla

1. Kyseisille kansoille on tunnustettava omistus- ja hallintaoikeus niihin maihin, joilla ne perinteisesti asuvat. Soveltuvissa tapauksissa on lisäksi turvattava asianmukaisilla toimenpiteillä näiden kansojen oikeudet käyttää alueita, jotka eivät ole niiden yksinomaista asuinalueita, mutta joita ne ovat perinteisesti voineet käyttää toimeentulonsa hankkimista ja perinteisiä toimiaan varten. Tässä suhteessa on kiinnitettävä erityistä huomiota paimentolaiskansojen ja kiertävien viljelijöiden tilanteeseen.

2. Hallitusten on tarpeellisin toimenpitein määriteltävä kysymyksessä olevien kansojen perinteisesti asuttamat maat ja taattava tehokas suoja niiden omistus- ja hallintaoikeudelle.

3. Kansalliseen oikeusjärjestykseen on sisällytettävä tarkoituksenmukainen menettely kysymyksessä olevien kansojen maahan liittyvien vaatimusten ratkaisemiseksi.

15 artikla

1. Kysymyksessä olevien kansojen oikeuksia maittensa luonnonvaroihin on erityisesti suojeltava. Näihin oikeuksiin sisältyy kansojen oikeus osallistua näiden luonnonvarojen käyttöön, hallintaan ja suojeeluun.

2. Tapauksissa, joissa valtio säilyttää omistusoikeuden mineraalivaroihin tai maanalaisiin luonnonvaroihin tai oikeudet muihin maahan liittyviin luonnonvaroihin, hallitusten on luotava tai ylläpidettävä menettelytapoja varmistaakseen, että mitään kysymyksessä olevien kansojen maahan kohdistuvaa tutkimus- tai hyödyntämishjelmaa ei aloiteta tai sitä koskevaa lupaa ei myönnetä, ennen kuin kansojen kanssa on neuvoteltu siitä, vaikuttaisiko ohjelma haitallisesti niiden etuihin ja missä määrin. Näiden kansojen on mahdollisuuksien mukaan päästävä osallisiksi tällaisten toimintojen tuottamasta hyödystä ja saatava oikeudenmukainen korvaus kaikesta vahingosta, jota tällainen toiminta voi niille aiheuttaa.

16 artikla

1. Jäljempänä tässä artiklassa mainittuja tapauksia lukuun ottamatta ei kysymyksessä olevia kansoja saa siirtää pois maalta, jolla he asuvat.

2. Milloin näiden kansojen uudelleenasettaminen katsotaan välttämättömäksi poikkeusmenettelyksi, se voidaan suorittaa vain kansojen vapaalla ja tietoisella suostumuksella. Ellei suostumusta voida saada, uudelleenasettaminen voi tapahtua vain noudattaen kansallisen lainsäädännön määrittämiä asianmukaisia menettelytapoja, joihin kuuluvat soveltuviissa tapauksissa muun muassa julkiset kuulemiset, joissa näillä kansoilla tulee olla mahdollisuus tehokkaaseen edustukseen.

3. Mikäli mahdollista, näille kansoille on taattava oikeus palata perinteisille maille heti, kun uudelleenasettamiseen johtaneita syitä ei enää ole.

4. Mikäli sopimuksin tai, jos sopimusta ei ole solmittu, asianmukaisia menettelytapoja noudattaen on todettu, ettei palaaminen ole mahdollista, kansoille on kaikissa mahdollisissa tapauksissa annettava laadullisesti ja oikeudellisesti vähintään samanarvoista maata kuin niillä aikaisemmin oli asuttavanaan. Maan on riitettävä turvaamaan kansojen senhetkiset tarpeet ja vastaiset kehitysmahdollisuudet. Mikäli kansat haluavat mieluummin korvauksen rahana tai tavarana, se on suoritettava riittävin takuin.

5. Tällä tavoin siirretyille henkilöille on annettava täysi korvaus siirron aiheuttamista menetyksistä tai vahingoista.

17 artikla

1. Maahan liittyvien oikeuksien siirrossa kysymyksessä olevien kansojen jäsenten kesken on näiden kansojen vakiintuneita menettelytapoja kunnioitettava.

2. Kysymyksessä olevien kansojen kanssa on neuvoteltava aina, kun käsitellään niiden kelpoisuutta luovuttaa maitaan tai muulla tavoin siirtää oikeuksiaan maahan oman yhteisönsä ulkopuolisille.

3. Näihin kansoihin kuulumattomia henkilöitä on estettävä käyttämästä hyväkseen kansojen tapoja tai niiden jäsenten laintuntemuksen puutetta hankkiakseen siten itselleen näille kuuluvien maiden omistus-, hallinta- ja käyttöoikeuden.

18 artikla

Laissa on määrättävä riittävät rangaistukset oikeudettomasta kysymyksessä olevien kansojen maille tunkeutumisesta ja niiden luvattomasta käytöstä. Hallitusten on ryhdyttävä toimiin tällaisten rikkomusten estämiseksi.

19 artikla

Kansallisissa maatalousohjelmissa kysymyksessä oleville kansoille on varmistettava samanlainen kohtelu kuin muille väestönsille sikäli kuin on kysymyksessä

a) lisämaan hankkiminen näille kansoille silloin, kun käytettävissä oleva maa-ala ei riitä turvaamaan niille tavanomaista toimeentuloa tai kattamaan niiden mahdollisen väestönkasvun aiheuttamaa maantarvetta;

b) tarvittavien varojen myöntäminen näiden kansojen omistuksessa ennestään olevien maiden parantamista varten.

III Työhönotto ja työehdot

20 artikla

1. Hallitusten on kansallisen lainsäädännön puitteissa ja yhteistyössä kyseisten kansojen kanssa ryhdyttävä erityistoimiin suojellakseen tehokkaasti näihin kansoihin kuuluvia työntekijöitä työhönoton ja työehtojen suhteen sikäli kuin työntekijöitä yleensä koskevat lait eivät suojele heitä tehokkaasti.

2. Hallitusten on parhaansa mukaan estettävä kaikenlainen näihin kansoihin kuuluvien työntekijöiden ja muiden työntekijöiden välinen syrjintä, erityisesti mitä tulee

- a) työnsaantiin, mukaan lukien ammattitaitoa vaativat työpaikat, sekä ylenemis- ja etenemismahdollisuuksiin;
- b) samanarvoisesta työstä maksettavaan samaan palkkaan;
- c) lääkintä- ja sosiaalihuoltoon, työturvallisuuteen ja työterveydenhuoltoon, kaikkiin sosiaaliturvaetuihin ja muihin työhön liittyviin etuihin sekä asunto-oloihin;
- d) yhdistymisvapauteen ja oikeuteen vapaasti osallistua kaikkeen lailliseen ammattiyhdistystoimintaan sekä oikeuteen tehdä työehtosopimuksia työnantajien tai työnantajajärjestöjen kanssa.

3. Mainittujen toimenpiteiden tulee myös varmistaa

- a) että kyseisiin kansoihin kuuluvat työntekijät, mukaan lukien kausityöläiset, tilapäiset työntekijät ja siirtotyöläiset maatalous- ja muissa töissä sekä urakoitsijoiden palkkaamat työntekijät saavat osakseen saman kansallisen lain ja käytännön suojan kuin muut saman alan työntekijät ja että he ovat täysin tietoisia työolainsäädännön mukaisista oikeuksistaan ja käytössään olevista oikeussuojakeinoista;
- b) että näihin kansoihin kuuluvia työntekijöitä ei saateta terveyttä vaarantaviin työskentelyoloihin, erityisesti alttiiksi tuholaismyrkyille tai muille myrkyllisille aineille;
- c) että näihin kansoihin kuuluvia työntekijöitä ei alisteta pakkovärväysjärjestelmiin, mukaan lukien kaikenlaatuinen pakkotyö velan maksamiseksi;
- d) että näihin kansoihin kuuluville mies- ja naistyöntekijöille taataan tasa-arvoiset mahdollisuudet ja kohtelu työelämässä sekä suoja seksuaaliselta ahdistelulta työpaikalla.

4. Erityistä huomiota on kiinnitettävä riittävien työsuojelutarkastuspalveluiden kehittämiseen alueilla, joilla kysymyksessä oleviin kansoihin kuuluvia työntekijöitä on työssä, jotta näin voidaan valvoa yleissopimuksen tämän osan määräysten noudattamista.

IV Ammattikoulutus, käsityöammatit ja maaseudun teollisuus

21 artikla

Kysymyksessä olevien kansojen jäsenillä tulee olla vähintään samat mahdollisuudet ammattikoulutukseen kuin muilla kansalaisilla.

22 artikla

1. Kysymyksessä olevien kansojen jäsenten vapaaehtoista osallistumista yleisluontoisiin ammattikoulutusohjelmiin on edistettävä.

2. Milloin yleiset erityisammattikoulutusohjelmat eivät vastaa näiden kansojen jäsenten erityistarpeita, hallitusten on yhteistyössä näiden kansojen kanssa järjestettävä erityiskoulutusohjelmat ja -mahdollisuudet.

3. Näiden erityiskoulutusohjelmien tulee perustua kansojen taloudellisiin, sosiaalisiin ja kulttuurioloihin sekä käytännön tarpeisiin. Kaikki mahdolliset tätä aluetta koskevat tutkimukset on suoritettava yhteistyössä näiden kansojen kanssa, joiden kanssa on neuvoteltava tällaisten ohjelmien järjestämisestä ja toiminnasta. Mikäli mahdollista, kansojen tulee saada ottaa niin päätettyään enenevästi vastuuta tällaisten erikoisohjelmien järjestämisestä ja toiminnasta.

23 artikla

1. Käsityöammatit, maaseudun ja pienyhteisöjen teollisuus sekä luontaistalous ja perinteiset metsästy-, kalastus-, ansastus- ja keräilyelinkeinot tulee tunnustaa tärkeiksi tekijöiksi näiden kansojen kulttuurien tukemisessa ja niiden taloudellisessa riippumattomuudessa ja kehityksessä. Hallitusten on yhteistyössä

Sop169

kansojen kanssa ja aina kun se on mielekästä varmistettava, että näitä toimintoja vahvistetaan ja edistetään.

2. Kansojen pyynnöstä niille on mahdollisuuksien mukaan annettava asiaankuuluvaa teknistä ja taloudellista tukea ottaen huomioon kansojen perinteinen teknologia ja kulttuuripiirteet sekä kestävän ja tasapuolisen kehityksen tärkeys.

V Sosiaaliturva ja terveydenhuolto

24 artikla

Sosiaaliturvajärjestelmät on ulotettava enenevästi koskemaan kyseisiä kansoja ja niitä on sovellettava ilman minkäänlaista näihin kansoihin kohdistuvaa syrjintää.

25 artikla

1. Hallitusten tulee huolehtia riittävän terveydenhuollon järjestämisestä näille kansoille tai myönnettävä niille varoja, joiden avulla ne voivat itse kehittää ja tarjota tällaisia palveluita omalla vastuullaan ja omassa hallinnassaan. Tavoitteena on näiden kansojen fyysisen ja henkisen terveyden ylläpitäminen mahdollisimman hyvänä.

2. Terveydenhuollon tulee mahdollisuuksien mukaan olla yhdyskuntapohjaista. Palvelut on suunniteltava ja hallittava yhteistyössä kysymyksessä olevien kansojen kanssa ottaen huomioon niiden taloudelliset, maantieteelliset, sosiaaliset ja kulttuuriolot samoin kuin niiden perinteiset terveydenhuolto-, parannus- ja lääkintämenetelmät.

3. Terveydenhuoltojärjestelmässä on annettava etusija paikallisten terveystyöntekijöiden koulutukselle ja palkkaamiselle sekä keskityttävä perusterveydenhuoltoon pitäen kuitenkin yllä kiinteitä yhteyksiä muiden tasojen terveyspalveluihin.

4. Terveydenhuollon tulee olla yhteensovitettu muiden maassa suoritettavien sosiaalisten, taloudellisten ja kulttuuritoimien kanssa.

VI Koulutus ja viestintävälineet

26 artikla

Kaikille kyseisten kansojen jäsenille on turvattava mahdollisuus saada koulutusta kaikilla tasoilla vähintään tasa-arvoisina maan muun väestön kanssa.

27 artikla

1. Kysymyksessä oleville kansoille tarkoitetut koulutusohjelmat ja -palvelut tulee kehittää ja toteuttaa yhteistyössä näiden kansojen kanssa, jotta mainitut ohjelmat ja palvelut täyttäisivät niiden erityistarpeet, ja niihin on sisällytettävä näiden kansojen historia, tietämys ja teknologia, arvojärjestelmät sekä muut sosiaaliset, taloudelliset ja kulttuuripyrkimykset.

2. Asianomaisten viranomaisten on pidettävä huolta kansojen jäsenten koulutuksesta sekä osallistumisesta koulutusohjelmien suunnitteluun ja toteutukseen tarkoituksena antaa näille kansoille mahdollisuuksien mukaan enenevästi vastuuta näiden ohjelmien johtamisesta.

3. Lisäksi hallitusten on tunnustettava näiden kansojen oikeus luoda omia oppilaitoksiaan ja koulutusmahdollisuuksiaan edellyttäen, että tällaiset laitokset täyttävät asianomaisten viranomaisten yhteistyössä kysymyksessä olevien kansojen kanssa määrittelemät vähimmäisnormit. Tähän tarkoitukseen on myönnettävä asianmukaiset varat.

28 artikla

1. Kyseisiin kansoihin kuuluvat lapset on mahdollisuuksien mukaan opetettava lukemaan ja kirjoittamaan omaa äidinkieltään tai sitä kieltä jota ryhmä, johon he kuuluvat, yleisimmin käyttää. Ellei tämä ole käytännössä mahdollista, on asianomaisten viranomaisten neuvoteltava kansojen kanssa toimenpiteistä tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

2. On huolehdittava riittävässä määrin siitä, että näillä kansoilla on mahdollisuus oppia sujuvasti käyttämään maan kansalliskieltä tai yhtä maan virallisista kielistä.

3. Kysymyksessä olevien kansojen omien kielten säilyttämiseksi ja niiden kehittymisen ja käytön edistämiseksi on ryhdyttävä toimiin.

29 artikla

Kyseisten kansojen jäsenille annettavan opetuksen päämääränä on oltava sellaisten yleistietojen antaminen ja taitojen opettaminen lapsille, että nämä pystyvät toimimaan täydellisesti ja tasa-arvoisina sekä omissa yhteisöissään että kansallisella tasolla.

30 artikla

1. Hallitusten on ryhdyttävä kyseisten kansojen perinteisiin ja kulttuuriin sopiviin toimiin, jotta niille selvitetäisiin niiden oikeudet ja velvollisuudet, erityisesti mitä tulee työhön, taloudellisiin mahdollisuuksiin, koulutukseen ja terveydenhuoltoon, sosiaalihuoltoon ja tähän yleissopimukseen perustuviin oikeuksiin.

2. Tarvittaessa on turvaututtava kirjallisiin käännöksiin ja kansojen omilla kielillä tapahtuvaan joukkotiedotukseen.

31 artikla

Maan kaikkia väestöryhmiä ja erityisesti niitä, jotka lähinnä joutuvat kosketukseen kyseisten kansojen kanssa, tulee valistaa näiden ryhmien kyseisiä kansoja kohtaan mahdollisesti tuntemien ennakkoluulojen poistamiseksi. Tätä varten on pyrittävä varmistamaan, että historiankirjoissa ja muussa oppimateriaalissa annetaan tasapuolinen, tarkka ja todenmukainen kuva näiden kansojen yhteisöistä ja kulttuureista.

VII Yhteydenpito ja yhteistyö rajojen yli

32 artikla

Hallitusten on ryhdyttävä tarkoituksenmukaisiin toimiin, muun muassa solmimalla kansainvälisiä sopimuksia, helpottaakseen alkuperäis- ja heimokansojen yhteydenpitoa ja yhteistyötä rajojen yli, mukaan lukien taloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset, henkiset ja ympäristölliset toiminnot.

VIII Hallinto

33 artikla

1. Tässä yleissopimuksessa mainituista asioista vastaavan valtion viranomaisen on varmistettava, että kyseisiä kansoja koskevien ohjelmien hallinnoimiseksi on olemassa laitoksia, virastoja tai soveliaita toimielimiä, ja että niillä on riittävät voimavarat hoitaa asianmukaisesti niille annetut tehtävät.

2. Näihin ohjelmiin tulee sisältyä

- a) tämän yleissopimuksen määräysten edellyttämien toimenpiteiden suunnittelu, koordinointi, toteutus ja arviointi yhteistyössä kyseisten kansojen kanssa;
- b) lainsäädännöllisten ja muiden toimien ehdottaminen toimivaltaisille viranomaisille sekä suoritettujen toimien sovellutusten valvonta yhteistyössä näiden kansojen kanssa.

IX Yleiset määräykset

34 artikla

Tämän yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi tehtävien toimien laatu ja laajuus on ratkaistava joustavasti kunkin maan erityisolosuhteet huomioon ottaen.

35 artikla

Tämän yleissopimuksen määräyksien soveltaminen ei saa vaikuttaa haitallisesti kysymyksessä olevien kansojen niihin oikeuksiin ja etuihin, jotka perustuvat muihin yleissopimuksiin, suosituksiin,

Sop169

kansainvälisiin asiakirjoihin ja sopimuksiin taikka kansallisiin lakeihin, päätöksiin, tapoihin tai sopimuksiin.

X Voimaantulomääräykset

36 artikla

Tämä yleissopimus korvaa alkukasak- ja heimoasteella olevia väestöryhmiä koskevan yleissopimuksen, 1957.

* * *

37 - 44 artiklat: Tavanmukaiset loppumääräykset (katso liite I).